

Mánudaginn 25. september 1939.

Nr. 7/1939. Sigmundur Björnsson

gegn

Verkamannafélaginu Hlíf

Varadómari hrm. Jón Ásbjörnsson í stað Kjartans Thors.

Stéttarfélag skyldað til þess að veita verkamanni félagsréttindi og sektað fyrir brot á 2. gr. l. nr. 80/1938.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu, dags. 31. maí þ. á., af Sigmundi Björnssyni, verkamanni í Hafnarfirði, gegn stjórn verkamannafélagsins Hlíf í Hafnarfirði, og gerir stefnandi þær dómkröfur, að samþykktir verkamannafélagsins Hlíf hinn 26. febr. og 19. maí 1939, um að þeir einir geti verið löglegir meðlimir verkamannafélagsins Hlíf, sem ekki séu jafnframt meðlimir annars stéttarfélags verkamanna í Hafnarfirði í sömu starfsgrein, verði ómerktar, að því er hann varðar, að verkamannafélagið Hlíf verði skyldað til þess að veita stefnanda full og óskert félagsréttindi í Hlíf, þar með talin réttindi til setu á félagsfundum, málfrelsi, tillögu- og atkvæðisréttur ásamt öllum vinnuréttindum samkv. taxta og samningum félagsins, að verkamannafélagið Hlíf verði dæmt í sekt fyrir brot á lögum um stéttarfélög og vinnudeilur nr. 80/1938, og að verkamannafélagið Hlíf verði dæmt til að greiða stefnanda málskostnað samkv. mati réttarins.

Hið stefnda verkamannafélag gerir hins vegar þær dómkröfur, að það verði algerlega sýknað og því dæmdur málskostnaður eftir mati dómsins.

Tildrög máls þessa og málavextir eru þessir:

Í febrúarmánuði síðastliðnum ákvað stjórn verkamannafélagsins Hlíf í Hafnarfirði að víkja nokkrum mönnum úr félaginu og hlaut þessi ráðstöfun samþykki félagsfundar. Þessi brottvikning leiddi til þess, að margir verkamenn sögðu sig úr félaginu og stofnuðu nýtt verkamannafélag, er hlaut nafnið „Verkamannafélag Hafnarfjarðar“. Var félag þetta strax tekið upp í Alþýðusamband Íslands, og 15. febrúar s. l. gerði það samning við nokkur fyrirtæki í Hafnarfirði um kaup og kjör, og var meðal annars kveðið svo á í samningi þessum, að meðlimir verkklýðsfélagsins skyldu sitja fyrir

vinnu hjá þessum atvinnurekendum. Meðal atvinnurekenda þeirra, er þannig sömdu við þetta nýja verklýðsfélag, var Bæjarútgerð Hafnarfjarðar. Verkamannafélagið Hlíf vildi ekki setta sig við þennan gang málanna. Taldi það, að meðlimir þess hefðu forgangsrétt til vinnu hjá fyrirtækjum þeim, er samið hefðu við verkamannafélag Hafnarfjarðar, enda væri stofnun hins nýja félags andstæð lögum. Hóf Hlíf þá þegar vinnustöðvun hjá Bæjarútgerðinni og hindraði, að meðlimir Verkamannafélags Hafnarfjarðar gætu hafið vinnu hjá því fyrirtæki. Bæjarútgerðin höfðaði þá mál hér fyrir dómi til að fá skorið úr deilum þessum, og lauk því með dómi þessa dóms, sem upp var kveðinn 25. febrúar s. l., með þeim úrslitum, að viðurkenndur var réttur meðlima Hlífar til þess að sitja fyrir vinnu hjá Bæjarútgerðinni, en Hlíf var dæmd í sekt fyrir að hafa stofnað til ólögmeets verkfalls. Þegar eftir þessi málsúrslit ákváðu meðlimir Verkamannafélags Hafnarfjarðar að afturkalla úrsagnir sínar úr Hlíf, og var bréf þess efnis, frá allflestum þeirra, tekið fyrir á fundi í Hlíf 26. febr. s. l. og afturkallanirnar samþykktar á þeim fundi. Nokkrir munu hafa sent afturkallanir sínar til Hlífar daginn eftir, eða litlu síðar, og var stefnandi máls þessa meðal þeirra. Á þessum sama fundi í Hlíf var og samþykkt svohljóðandi tillaga: „Verkamannafélagið Hlíf ályktar, að þeir einir geti verið löglegir meðlimir Hlífar, sem ekki eru jafnframt meðlimir annars stéttarfélags í sömu starfsgrein.“ Hlíf hófst þó ekki handa um framkvæmd þessarar ályktunar. Áðurgreindir menn, er afturkölluðu úrsagnir sínar úr Hlíf, virðast hafa notið fullra félagsréttinda þar, en héldu þó áfram að vera meðlimir Verkamannafélags Hafnarfjarðar. Stóð við svo búíð til 19. maí s. l. En á fundi í Hlíf þann dag var samþykkt svo hljóðandi ályktun:

„Fundur í verkamannafélaginu Hlíf, haldinn 26. febrúar 1939, samþykkti svohljóðandi ályktun: „Verkamannafélagið Hlíf ályktar, að þeir einir geti verið meðlimir Hlífar, sem ekki eru jafnframt meðlimir annars stéttarfélags verkamanna í Hafnarfirði í sömu starfsgrein.“

Þar sem nokkrir meðlimir Hlífar hafa, þrátt fyrir það, haldið uppi klofningsstarfsemi innan verkamannafélagsins Hlíf, á þann hátt, að halda uppi klofningsfélagi, hinu svokallaða „Verkamannafélagi Hafnarfjarðar“, þá ályktar fundur í verkamannafélaginu Hlíf, haldinn 19. maí 1939, að þeir meðlimir Hlífar, sem gengið hafa í hið svokallaða „Verka-

mannafélag Hafnarfjarðar“ og eru jafnframt meðlimir Hlíf-
ar, verði að skrifa og undirrita úrsagnir úr „Verkamanna-
félagi Hafnarfjarðar“ og afhenda þær stjórn Hlíf-
ar innan 5 daga frá 19. þ. m. að telja. Að öðrum kosti teljast þeir ekki
lengur fullgildir meðlimir Hlíf-
ar, samkvæmt samþykktum fé-
lagsins frá 26. febrúar 1939 og öðrum samþykktum félagsins
og lögum þess. Síðan sé atvinnurekendum tilkynnt, að þeir
menn — ef nokkrir verða — sem ekki vilja segja sig úr
„Verkamannafélagi Hafnarfjarðar“, séu ekki löglegir með-
limir v. m. f. Hlíf og njóti því ekki vinnuréttinda svo lengi
sem nokkur fullgildur Hlífarmaður er fánlegur til vinnu.“

Þeir meðlimir Hlíf-
ar, sem jafnframt voru í Verkamanna-
félagi Hafnarfjarðar, munu hafa haft þessa fundarályktun að
engu, þar á meðal stefnandi. Ritaði þá stjórn Hlíf-
ar hinn 25. maí, atvinnurekendum í Hafnarfirði bréf og sendi þeim jafn-
framt lista yfir 110 menn, sem hún kvað ekki vera fullgilda
meðlimi Hlíf-
ar, vegna þess að þeir væru meðlimir annars
stéttarfélags verkamanna í Hafnarfirði. Þeir hefðu því ekki
vinnuréttindi meðan fullgildir Hlífarmenn væru fánlegir til
vinnu. Efstur á þessum lista var stefnandi máls þessa, Sig-
mundur Björnsson.

Þessum gerðum verkamannafélagsins Hlíf-
ar vildu þeir
meðlimir þess, er jafnframt voru í Verkamannafélagi Hafnar-
fjarðar, ekki hlíta. Hefur einn þeirra, stefnandi máls þessa,
því höfðað mál þetta, og hefur hann hér fyrir dómi haft uppi
framangreindar dómkröfur.

Til stuðnings máli sínu tilfærir hann það, að stofnun
Verkamannafélags Hafnarfjarðar hafi að öllu leyti verið lög-
leg samkv. 1. gr. laga nr. 80 1938, um stéttarfélög og vinnu-
deilur. Sú grein lögheimili stofnun stéttarfélaga, og það jafnt
fyrir því, þó annað starfandi stéttarfélag í sömu starfsgrein
sé til á staðnum. Hlíf geti því ekki byggt neinn rétt á því, að
Verkamannafélag Hafnarfjarðar sé ekki stofnað að lögum. Þá
heldur hann því og fram, að samkvæmt 2. gr. nefndra laga
skuli stéttarfélög opin öllum í hlutaðeigandi starfsgrein, og
það jafnt fyrir því, þótt svo sé, að menn, sem sækja um inn-
göngu í eitt stéttarfélag, séu jafnframt meðlimir í öðru stétt-
arfélagi í sömu starfsgrein í sama byggðarlagi. Og þeirri
meginreglu 2. gr. áðurnefndra laga geti viðkomandi stéttar-
félög ekki breytt, með því að setja gagnstæð ákvæði í sam-
þykktir sínar. Hér sé ekki heldur því til að dreifa, að hann

hafi á nokkurn hátt brotið lög Hlífar, enda sé svipting sú á félagsréttindum, sem beitt hafi verið gagnvart honum, eingöngu byggð á þátttöku hans í öðru stéttarfélagi í sömu starfsgrein. Telur hann, að stefndi hafi með framferði sínu gerzt brotlegur við 2. gr. oftnefndra laga, og beri því að dæma hann til greiðslu sekta samkv. 70. gr. sömu laga.

Stefndi hefur haft uppi þær varnir hér fyrir dómi, að tilgangur laga nr. 80 1938 hafi verið sá, að aðeins eitt stéttarfélag væri í hverri starfsgrein á sama stað. Verkamannafélag Hafnarfjarðar hafi því ekki verið stofnað að lögum, með því að annað stéttarfélag var fyrir í sömu starfsgrein, og hafi því Hlíf verið heimilt að setja það að skilyrði fyrir inngöngu og veru í því félagi, að viðkomandi verkamenn væru ekki í öðru hliðstæðu félagi í sömu starfsgrein, og þar af leiðandi ólöglegu. En enda þótt svo yrði litið á, að heimilt hefði verið að stofna Verkamannafélag Hafnarfjarðar, þá væri það fjarri lagi að félagsmenn þar ættu nokkurn rétt til þess að vera jafnframt í verkamannafélaginu Hlíf. Ákvæði 2. gr. laga nr. 80/1938, um að stéttarfélög skyldu opin vera öllum í hlutaðeigandi starfsgrein, væri fullnægt, þegar verkamenn ættu þess kost að vera í einhverju því verklyðsfélagi í starfsgrein þeirra, er starfandi væri á félagssvæðinu. Þá væri og stéttarfélögum í 2. gr. oftnefndra laga gefið vald til þess að ákveða það sjálf, hvaða skilyrði þau settu fyrir því, að menn gætu fengið inngöngu í þau og verið þar.

Samkvæmt 1. gr. laga nr. 80/1938, um stéttarfélög og vinnudeilur, eiga menn rétt á því að stofna stéttarfélög í þeim tilgangi að vinna sameiginlega að hagsmunum verkalyðsstéttarinnar og launtaka yfirleitt. Eru í nefndri grein engar takmarkanir settar við því, að ekki megi vera nema eitt stéttarfélag í hverri starfsgrein á hverjum stað, og ekki verður það heldur dregið út af öðrum ákvæðum laganna. Verður að telja, að ef tilgangur löggjafans hefði verið sá, að takmarka tölu stéttarfélaganna, þá hefði það þurft að koma skýrt í ljós, og það því fremur sem vitað var, að á þeim tíma, er löggin voru sett, voru fleiri en eitt stéttarfélag starfandi, og höfðu, a. m. k. um skeið, verið starfandi í sömu starfsgrein innan sama bæjar- eða sveitarfélags. Og með því að telja verður, að Verkamannafélag Hafnarfjarðar sé stéttarfélag í skilningi 1. gr. laga nr. 80/1938, getur stefndi í máli þessu ekki byggt neinn rétt á því, að það sé ekki stofnað að lögum.

Þá verður og að fallast á þá skoðun stefnanda, að það ákvæði 2. gr. oftnefndra laga, að stéttarfélögin skuli opin öllum í hlutaðeigandi starfsgrein, gildi jafnt, hvort heldur að eitt eða fleiri stéttarfélög kunna að vera í sömu starfsgreininni í sama bæjar- eða sveitarfélaginu. Tilgangur lög-gjafans með þessu ákvæði virðist vera sá, að tryggja verkamönnum það, að afkomu- og atvinnumöguleikum þeirra geti ekki orðið spillt með því, að láta það vera að öllu leyti komið undir geðþótta verklyðsfélaganna hverjum þau veita viðtöku í félagsskap sinn. Og þótt stéttarfélögin séu fleiri en eitt í sömu starfsgrein, getur það skipt einstaka verkamenn miklu að geta verið í fleirum en einu þeirra, meðal annars vegna samninga stéttarfélaganna um forgangsrétt að vinnu hjá atvinnurekendum. Stefnda var þannig óheimilt að setja það að skilyrði fyrir því, að stefnandi nyti félagsréttinda í Hlíf, að hann segði sig úr Verkamannafélagi Hafnarfjarðar, og hefur hann (stefndi) því með framangreindum fundarályktunum sínum frá 26. febrúar og 19. maí þessa árs og með tilkynningu sinni til atvinnurekenda í Hafnarfirði 25. maí sama ár, um að stefnandi máls þessa væri ekki fullgildur og löglegur meðlimur Hlífar, brotið gegn ákvæðum 2. gr. laga nr. 80/1938, og ber að refsa honum fyrir það. Við ákvörðun refsingarinnar þykir rétt að taka tillit til þess, að upplýst er, að stefnandi hefur, óhindrað af hálfu stefnda, unnið hjá atvinnurekendum á staðnum, eftir að ofangreind tilkynning frá 25. maí var gerð.

Þar sem framangreindar fundarályktanir voru þannig andstæðar lögum, að því er stefnanda máls þessa varðar, og stefndi (Hlíf) byggir rétt sinn til þess að svipta hann félagsréttindum í því félagi aðeins á því, að hann sé meðlimur í öðru stéttarfélagi í sömu starfsgrein, verður samkvæmt framansögðu að taka þá kröfu stefnanda til greina, að honum verði veitt full félagsréttindi í verkamannafélaginu Hlíf, og er stefnda skylt að veita honum þau.

Samkvæmt framansögðu verða úrslit máls þessa þau, að kröfur stefnanda verða allar teknar til greina, og þykir refsing stefnda samkvæmt framansögðu hæfilega ákveðin eftir 70. gr. laga nr. 80/1938, eitt hundrað króna sekt í rikissjóð.

Eftir þessum málsúrslitum verður að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, og þykir hann hæfilega ákveðinn kr. 150.00.

Því dæmist rétt vera:

Stefnda skal skylt að veita stefnanda, Sigmundi Björnssyni, full og óskert félagsréttindi í verkamannafélaginu Hlíf í Hafnarfirði.

Stefndi, verkamannafélagið Hlíf, greiði kr. 100.00 í sekt í ríkissjóð. Svo greiði hann og stefnanda kr. 150.00 í málskostnað, og greiðist fjárhæðir þessar innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.